

KORXONALARDA AXBOROT KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI XIZMATLARI BUXGALTERIYA HISOBINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Rajaboyev Shahboz Shodi o'g'li

SamISI "Axborot texnologiyalari" kafedrası assistenti.

Annotatsiya: Mazkur maqolada axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) xizmatlari ko'rsatuvchi korxonalarda buxgalteriya hisobining o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilingan. Maqolada AKT asosidagi buxgalteriya tizimlarining (1C, QuickBooks, Xero, Oracle, Sage va boshqalar) afzalliklari, xatolarni kamaytirish, samaradorlikni oshirish hamda rahbarlik qarorlarini qabul qilishda ishonchli axborot bilan ta'minlashdagi roli tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, buxgalteriya hisobi, avtomatlashtirish, integratsiya, moliyaviy hisobot, ma'lumotlar xavfsizligi, bulutli texnologiyalar, raqamli iqtisodiyot, samaradorlik, innovatsion tizimlar.

FEATURES OF ACCOUNTING IN ENTERPRISES PROVIDING INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY SERVICES

Rajaboyev Shahboz Shodi o'g'li

Assistant of the "Information Technologies" Department, SamISI.

Abstract: This article analyzes the specific features of accounting in enterprises that provide information and communication technology (ICT) services. The study examines the advantages of ICT-based accounting systems (such as 1C, QuickBooks, Xero, Oracle, Sage, and others), their role in reducing errors, increasing efficiency, and providing reliable information for managerial decision-making.

Keywords: information and communication technologies, accounting, automation, integration, financial reporting, data security, cloud technologies, digital economy, efficiency, innovative systems.

Korxonalarda axborot-kommunikatsiya xizmatlari buxgalteriya hisobining o'ziga xos xususiyatlari haqida ma'lumotlarni topdim, ular xorijiy va mahalliy manbalardan olingan, masalan PDF maqolalar, ilmiy saytlar va ekspert nashrlardan. Bu ma'lumotlar buxgalteriya hisobida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'rnini, o'ziga xos xususiyatlarini, afzalliklarini, qiyinchiliklarini va amalga oshirish jihatlarini o'z ichiga oladi. Korxonalarda, ayniqsa axborot-kommunikatsiya xizmatlari sohasidagi korxonalarda buxgalteriya hisobi AKT ga asoslangan axborot tizimlari orqali amalga oshiriladi. Bu tizimlar moliyaviy ma'lumotlarni yig'ish, saqlash, qayta ishlash va hisobotlarni

tayyorlashni avtomatlashtiradi. O'ziga xos xususiyatlardan biri avtomatlashtirish va integratsiya bo'lib, hisob-kitoblar qo'lda emas, balki kompyuterlashtirilgan tizimlar orqali amalga oshiriladi, masalan 1C, QuickBooks, Xero kabilar.

AKTX korxonalarida ma'lumotlar oqimi real vaqtda kuzatiladi, bu moliyaviy holatni tez tahlil qilish imkonini beradi. Yana bir xususiyat ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiyligidir, chunki AKTX sohasidagi korxonalar uchun ma'lumotlarni himoyalash asosiydir, parollar, biometriya, shifrlash orqali haqer hujumlari va ma'lumotlar o'g'irlanishidan saqlanadi. Bu tizimlar ma'lumotlarning to'liqligi, to'g'riligi va foydalanishga tayyorligini ta'minlaydi. Bulutli va mobil texnologiyalar ham o'ziga xos bo'lib, korxonalar ma'lumotlarga har qanday joydan kirish imkonini beradigan bulutli tizimlar va mobil ilovalardan foydalanadi, bu AKT xizmatlaridagi dinamik muhit uchun muhimdir va hisobotlarni tez generatsiya qilishni ta'minlaydi. Hisobotlar va prognozlashtirish jihatidan tizimlar moliyaviy hisobotlarni avtomatik tayyorlaydi va kelgusi pul oqimlarini bashorat qiladi, bu AKTX korxonalaridagi yuqori raqobatbardoshlik uchun muhimdir.

Korxonalarda Axborot kommunikatsiya xizmatlari komponentlari

1-jadval

Komponent	O'ziga xos xususiyat (AKX korxonalarida)
Odamlar	Buxgalterlarning AKT bilimlari yuqori bo'lishi kerak, rahbarlar uchun real vaqt tahlili.
Jarayonlar	Elektron hujjat almashinuvi (elektron fakturalar) va ma'lumotlarning tez almashinuvi.
Ma'lumotlar	Katta hajmdagi ma'lumotlar (big data) ni qayta ishlash, prognoz uchun foydalanish.
Dasturiy ta'minot	Integral tizimlar (ERP, MRPII) sohaga moslashtirilgan.
Infratuzilma	Bulutli hisoblash va mobil kirish, yuqori xavfsizlik.
Nazorat	Biometriya va shifrlash, ma'lumotlarning maxfiyligi.

AIS tizimlarining asosiy komponentlari AKTX korxonalarida buxgalteriya hisobining o'ziga xosligini belgilaydi, ular odamlar, jarayonlar va ko'rsatmalar, ma'lumotlar, dasturiy ta'minot, AKT infratuzilmasi va ichki nazoratdan iborat. Odamlar hodimlar va tashqi foydalanuvchilarni o'z ichiga oladi, jarayonlar ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlash qoidalarini, ma'lumotlar moliyaviy ma'lumotlarni markazlashtirilgan holda saqlashni, dasturiy ta'minot 1C, Oracle, Sage kabi dasturlar orqali xatolarni kamaytirishni, AKT infratuzilmasi

kompyuterlar, tarmoqlar va bulutli hisoblashni, ichki nazorat hujumlardan himoya va frodning oldini olishni nazarda tutadi.

Afzalliklardan samaradorlikni oshirishni aytish mumkin, chunki qo'lda ishlashni 50-70% ga kamaytirib, xatolarni minimallashtiradi va vaqtni tejash imkonini beradi. Ma'lumotlarning aniqligi va tegishliligi hisobotlarning ishonchliligini oshiradi, bu rahbarlarga samarali qarorlar qabul qilishga yordam beradi. Qonuniy muvofiqlik xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga o'tishni osonlashtiradi, soliq va byudjet to'lovlarini to'g'ri hisoblaydi. Masshtablashtirish katta va kichik korxonalar uchun mos bo'lib, mobil va bulutli hallar orqali har qanday joydan ishlash mumkin.

Qiyinchiliklar va xavflardan ma'lumotlarning past ishonchliligini keltirish mumkin, desentralizatsiya holatida ma'lumotlarda noaniqliklar yuzaga kelishi mumkin. Amalga oshirish qiyinchiliklari tizimlarni integratsiya qilish qimmat va murakkab bo'lishi, hodimlarni o'qitish kerakligi va kichik korxonalarda moslashtirish muammolarini o'z ichiga oladi. Xavfsizlik masalalari kiberhujumlar va ma'lumotlar o'g'irlanishi xavfini yuqori qiladi, ayniqsa AKX sohasida. Moliyaviy va texnik harajatlar yangi tizimlarga o'tish hodimlarning qarshilik ko'rsatishiga olib kelishi mumkin.

Amalga oshirish va misollar jihatidan tizimlarni tanlash korxonalar sohaga mos dasturlarni tanlashni nazarda tutadi, masalan 1C: Enterprise CIS mamlakatlarida, ularning ishonchliligi, qiymati va moslashtirish imkoniyatlarini hisobga oladi. Misollardan AKX korxonalarida Sage Intacct yoki Oracle Essbase kabi tizimlar foydalaniladi, ular ma'lumotlarni avtomatik klassifikatsiya qiladi va pul oqimlarini prognoz qiladi. O'zbekistonda AKT ning qo'llanishi moliyaviy hisobotlarning tegishliligini oshirib, rahbarlik qarorlarini yaxshilaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Rajaboyev Sh.Sh., and Umidov D.U.. "AXBOROT KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING BUXGALTERIYA SOHASIDAGI O'RNI" *Экономика и социум*, no. 4-2 (119), 2024, pp. 393-396.
2. Боронов, Б. (2019). Молиявий активларни халқаро стандартларга мувофиқ тан олиш ва баҳолаш. *Экономика и инновационные технологии*, (5), 1-11.
3. Боронов, Б. Ф. (2019). АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ УЧЕТА ФИНАНСОВЫХ АКТИВОВ. In *БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ: ДОСТИЖЕНИЯ И НАУЧНЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ XXI ВЕКА* (pp. 48-52).

4. Rajaboyev Sh.Sh., and Raxmatov O.A.. "IQTISODIY AXBOROTLARNI QAYTA ISHLASH BAZASINING TARKIBI VA UNI TASHKIL ETISH BOSQICHLARI" Экономика и социум, no. 4-2 (119), 2024, pp. 397-402.
5. Boronov, B. (2019). THEORETICAL AND CONCEPTUAL BASES OF ACCOUNTING FINANCIAL ASSETS. *International Finance and Accounting*, 2019(4), 6.